

РЕШЕНИЕ НА СЪДА

25 февруари 2003 година*

„Социално осигуряване – Болнично лечение на пенсионер по време на престой в държава-членка, различна от държавата-членка, в която той пребивава – Условия за финансиране – Членове 31 и 36 от Регламент (ЕИО) № 1408/71 – Членове 31 и 36 от Регламент (ЕИО) № 574/72”

По дело С-326/00

с предмет преюдициално запитване, отправено до Съда на основание член 234 ЕО от *Dikitioko Protodikio Thessalonikis* (Гърция) в производството, висящо пред този съд между

Idryma Koinonikon Asfaliseon (ИКА)

и

Vasilios Ioannidis

относно тълкуването на членове 31 и 36 от Регламент (ЕИО) № 1408/71 на Съвета от 14 юни 1971 г. за прилагането на схеми за социално осигуряване на заети лица и членове на техните семейства, които се движат в рамките на Общността, изменен и допълнен с Регламент (ЕИО) № 2001/83 на Съвета от 2 юни 1983 г. (ОВ 1983 г., L 230, стр. 6), изменен с Регламент (ЕО) № 3096/95 на Съвета от 22 декември 1995 г. (ОВ 1995 г., L 335, стр. 10), на членове 31 и 93 от Регламент (ЕИО) № 574/72 на Съвета от 21 март 1972 г. за определяне на реда за прилагане на Регламент (ЕИО) № 1408/71 за прилагането на схеми за социално осигуряване на заети лица и техните семейства, които се движат в рамките на Общността, изменен и допълнен с Регламент № 2001/83, изменен с Регламент № 3096/95, на членове 56 и 59 от Договора за ЕО (понастоящем, след изменение, членове 46 ЕО и 49 ЕО) и на член 60 от Договора за ЕО (понастоящем член 50 ЕО) и на член 1 от протокола към Европейската конвенция за защита правата на човека и основните свободи,

СЪДЪТ,

в състав: г-н G.C. Rodríguez Iglesias, председател, г-н M. Wathelet, г-н R. Schintgen и г-н C.W.A. Timmermans (председатели на състав), г-н C. Gulmann, г-н D.A.O. Edward, г-н A. La Pergola (докладчик), г-н P. Jann и г-н V. Skouris, г-жа F. Macken и г-жа N. Colneric, г-н S. von Bahr и г-н J.N. Cunha Rodrigues, съдии,

генерален адвокат: г-н D. Ruiz-Jarabo Colomer,
секретар: г-н H.A. Rühl, главен администратор,

като взе предвид писмените становища, представени:

* Език на производството: гръцки.

- за Idryma Koinonikon Asfaliseon (ИКА), от г-н D.G. Anastassopoulos, в качеството на представител,
- за гръцкото правителство, от г-н S. Spyropoulos и г-н I. Bakopoulos, и г-жа I. Galani-Marangoudaki, в качеството на представители,
- за белгийското правителство, от г-жа A. Snoecx, в качеството на представител,
- за испанското правителство, от г-жа N. Díaz Abad, в качеството на представител,
- за ирландското правителство, от г-н D.J. O'Hagan, в качеството на представител, подпомаган от г-н A.M. Collins, BL,
- за австрийското правителство, от г-н H. Dossi, в качеството на представител,
- за правителството на Обединеното кралство, от г-жа R. Magrill, в качеството на представител, подпомагана от г-жа S. Moore, barrister,
- за Комисията на Европейските общности, от г-жа H. Michard и г-н M. Panayotopoulos, в качеството на представители,

като взе предвид доклада от съдебното заседание,

след като изслуша устните становища на Idryma Koinonikon Asfaliseon (ИКА), за който се явява г-н D.G. Anastassopoulos, на гръцкото правителство, за което се явяват г-н S. Spyropoulos и г-н I. Bakopoulos, на испанското правителство, за което се явява г-жа N. Díaz Abad, на ирландското правителство, за което се явява г-н A.M. Collins, на нидерландското правителство, за което се явява г-жа H.G. Sevenster, в качеството на представител, на финландското правителство, за което се явява г-жа T. Pynnä, в качеството на представител, на правителството на Обединеното кралство, за което се явява г-н D. Lloyd-Jones, QC, и на Комисията, за която се явяват г-жа H. Michard и г-жа M. Patakia, в качеството на представители, в съдебното заседание от 10 септември 2002 г.,

след като изслуша заключението на генералния адвокат в съдебното заседание от 15 октомври 2002 г.,

постанови настоящото

Решение

1. С Определение от 31 януари 2000 г., постъпило в Съда на 4 септември 2000 г., Diikitiko Protodikio Thessalonikis (Първоинстанционен административен съд на Солун) отправя на основание член 234 ЕО пет преюдициални въпроса относно тълкуването на членове 31 и 36 от Регламент (ЕИО) № 1408/71 на Съвета от 14 юни 1971 г. за прилагането на схеми за социално осигуряване на заети лица и членове на техните семейства, които се движат в рамките на Общността, изменен и допълнен с Регламент (ЕИО) № 2001/83 на Съвета от 2 юни 1983 г. (ОВ 1983 г. L 230, стр. 6), изменен с Регламент (ЕО) № 3096/95 на Съвета от 22 декември 1995 г. (ОВ 1995 г., L 335, стр. 10, по-нататък „Регламент № 1408/71“), на членове 31 и 93 от Регламент

(ЕИО) № 574/72 на Съвета от 21 март 1972 г. за определяне на реда за прилагане на Регламент № 1408/71, изменен и допълнен с Регламент № 2001/83, изменен с Регламент № 3096/95 (по-нататък „Регламент № 574/72“), на членове 56 и 59 от Договора за ЕО (понастоящем, след изменение, членове 46 ЕО и 49 ЕО) и на член 60 от Договора за ЕО (понастоящем член 50 ЕО) и на член 1 от протокола към Европейската конвенция за защита правата на човека и основните свободи, подписан в Рим на 4 ноември 1950 г.

2. Тези въпроси са повдигнати в хода на производството между г-н Ioannidis и Idryma Koionikon Asfaliseon (гръцкият Социално-осигурителен институт, по-нататък „КА“) относно отказа на КА да финансира болничното лечение на г-н Ioannidis по време на престоя му в Германия.

Правна уредба

Право на Общността

3. Член 31, озаглавен „Престой на пенсионер и/или на членове на неговото семейство в държава, различна от държавата на пребиваване“, който се съдържа в дял III, глава 1, Раздел 5 („Пенсионери и членове на техните семейства“) на Регламент № 1408/71, гласи:

„Пенсионер, който има право на пенсия или пенсии съгласно законодателството на една държава-членка или на пенсии съгласно законодателството на две или повече държави-членки и който има право на обезщетения съгласно законодателството на една от тези държави заедно с членовете на семейството му, които имат престой на територията на държава-членка, различна от държавата, в която пребивават, получава:

а) обезщетения в натура, които се предоставят от институцията по мястото на престой, в съответствие с разпоредбите на прилаганото от нея законодателство, а разходите за това са за сметка на институцията по мястото на пребиваване на пенсионера;

...”

4. Член 22, параграф 1 от този регламент, който е част от Раздел 2 („Наети или самостоятелно заети лица и членове на техните семейства“) в тази глава, гласи:

„Наето или самостоятелно заето лице, което отговаря на предвидените от законодателството на компетентната държава условия за придобиване на право на обезщетения ... и:

а) чието състояние налага необходимост от незабавни обезщетения по време на пребиваване на територията на друга държава-членка;

или

б) ...;

или

в) което е получило разрешение от компетентната институция да отиде на територията на друга държава-членка, за да получи подходящо за състоянието си лечение,

има право на:

і) предоставяните от името на компетентната институция обезщетения в натура от институцията по мястото на престой или пребиваване, в съответствие с разпоредбите на прилаганото от тази институция законодателство, като осигурено при нея лице; въпреки това, продължителността на периода, през който се предоставят обезщетенията се урежда от законодателството на компетентната държава;

...”

5. Член 22а, озаглавен „Особени правила за определени категории лица”, от Регламент № 1408/71 гласи:

„Независимо от разпоредбите на член 2 от регламента, разпоредбите на член 22, параграф 1, букви а) и в) се прилагат и за лица, които са граждани на държава-членка и които са осигурени съгласно законодателството на държава-членка, както и за живеещите заедно с тях членове на техните семейства.”

6. Параграфи 1 и 2 от член 31 от Регламент № 574/72 гласят:

„1. За да получава обезщетения в натура съгласно член 31 от регламента, пенсионер представя пред институцията по мястото на престой заверено заявление, че има право на такива обезщетения. По целесъобразност, в това заверено заявление, което се издава от институцията по мястото на пребиваване на пенсионера, по възможност преди той да напусне територията на държавата-членка, в която пребивава, по-специално се посочва максималният период, през който могат да се отпускат обезщетения в натура съгласно законодателството на тази държава-членка. Ако пенсионерът не представи въпросното заверено заявление, институцията по мястото на престой го получава от институцията по мястото на пребиваване.

2. Разпоредбите на член 17, параграфи 6, 7 и 9 от регламента за прилагане се прилагат по аналогия. В такъв случай, институцията по мястото на пребиваване на пенсионера се счита за компетентна институция.”

7. Съгласно член 17, параграфи 6, 7 и 9 от Регламент № 574/72:

„6. В случай на болнично лечение, институцията по мястото на пребиваване, в срок от три дни от узнаването на горния факт, уведомява компетентната институция за датата на постъпване в болница, за вероятната продължителност на болничното лечение и за датата на изписване от болница. Въпреки това, не е необходимо да се извършва уведомление, когато разходите за обезщетенията в натура се изплащат на институцията по мястото на пребиваване под формата на еднократна сума.

7. Институцията по мястото на пребиваване предварително уведомява компетентната институция за всяко решение във връзка с отпускането на обезщетения в натура, когато вероятните или действителните разходи надвишават еднократна сума, която се определя и периодично се преразглежда от Административната комисия. Компетентната институция разполага с 15 дни от датата на изпращане на такава информация, в които да повдигне мотивирано възражение; ако в края на този срок не бъде повдигнато такова възражение, институцията по мястото на пребиваване отпуска обезщетенията в натура. Когато такива обезщетения трябва да се отпуснат в изключително спешни случаи, институцията по мястото на пребиваване незабавно информира за това компетентната институция. Въпреки това, не е необходимо да се извършва уведомление за мотивираното възражение на компетентната институция, когато разходите за обезщетенията в натура се изплащат на институцията по мястото на пребиваване под формата на еднократна сума.

...

9. Две или повече държави-членки или компетентните органи на тези държави-членки могат, след получаване на становището на Административната комисия, да договорят други разпоредби за прилагане.”

8. Както се вижда от Решение 94/604/ЕО № 153 на Административната комисия на Европейските общности по социално осигуряване на работниците мигранти от 7 октомври 1993 г. относно образците на формуляри, необходими за прилагане на Регламенти № 1408/71 и № 574/72 (Е 001, Е 103 – Е 127) (ОВ 1994 г., L 244, стр. 22), Формуляр Е 111 представлява завереното заявление по член 31, параграф 1 от Регламент № 574/72. Съгласно това решение, този формуляр трябва също така да се използва в случая, посочен в член 22, параграф 1, буква а), точка i) от Регламент № 1408/71, а формуляр Е 112 се изисква в случая, посочен в член 22, параграф 1, буква в), точка i) от този регламент.

9. Раздел 7, озаглавен „Възстановяване на разходи между институциите” от дял III, глава 1 на Регламент № 1408/71, съдържа член 36, който гласи следното:

„1. Обезщетенията в натура, които се предоставят в съответствие с разпоредбите на настоящата глава от институцията на една държава-членка от името на институцията на друга държава-членка, се възстановяват в пълен размер.

2. Възстановяването на разходи по параграф 1 се определя и извършва по предвидения за това ред в посочения в член 98 регламент за прилагане или при представяне на доказателство за действително извършените разходи, или на основата на еднократни плащания.

В последния случай размерът на еднократните плащания трябва да гарантира максимална близост на възстановената сума до действително извършените разходи.

3. Две или повече държави-членки или компетентните органи на тези държави могат да предвидят други методи за възстановяване на разходи или да направят отказ от възстановяването на разходи между институциите под тяхна юрисдикция.”

10. Съгласно член 93 от Регламент № 574/72:

„1. Действителният размер на ... обезщетенията в натура, предоставени съгласно разпоредбите на член ... 31 от регламента (№ 1408/71), се възстановява от компетентната институция на институцията, която е предоставила посочените обезщетения съгласно данните в счетоводните сметки на тази институция.

2. В случаите, посочени в ... член 31 от регламента (№ 1408/71), и за целите на прилагането на разпоредбите на параграф 1, институцията по мястото на пребиваване на членовете на семейството или на пенсионера, в зависимост от случая, се счита за компетентна институция.

3. Ако в счетоводните сметки на институцията, която е предоставила обезщетенията по параграф 1, не е посочен действителният размер на тези обезщетения и няма сключено споразумение съгласно разпоредбите на параграф 6, подлежащата на възстановяване сума се определя на основата на еднократно плащане, което се изчислява въз основа на цялата подходяща справочна информация, получена от наличните данни. Административната комисия оценява основите, които следва да се използват за изчисляването на еднократните плащания и взема решение за техния размер.

...

6. Две или повече държави-членки или компетентните органи на тези държави-членки могат, след като са получили становището на Административната комисия, да договарят други методи за оценка на подлежащите на възстановяване суми, по-специално на основата на еднократни плащания.”

11. Член 34 от Регламент № 574/72 гласи:

„1. Ако по време на престоя на наето или самостоятелно заето лице в държава-членка, различна от компетентната държава, е невъзможно да се изпълнят формалностите, предвидени в член ... 31 от регламента за прилагане, при подаване на молба от съответното лице, разходите му се възстановяват от компетентната институция съобразно ставките за възстановяване на парични средства, които се прилагат от институцията по мястото на престой.

2. По искане на компетентната институция, институцията по мястото на престой ѝ предоставя цялата необходима информация за тези ставки.

Ако институцията по мястото на престой и компетентната институция са обвързани от споразумение, което предвижда да не се извършва възстановяване или възстановяването на разходите за предоставени обезщетения съгласно член ... 31 от регламента да се извършва под формата на еднократно плащане, от институцията по мястото на престой се изисква да преведе на компетентната институция и сумата, подлежаща на възстановяване на съответното лице съгласно разпоредбите на параграф 1.

3. Когато се касае за значителни разходи, компетентната институция може да изплати подходящ аванс на съответното лице, веднага щом лицето предяви пред посочената институция иск за възстановяване на разходи.

4. Независимо от разпоредбите на параграфи 1, 2 и 3, компетентната институция може да възстанови извършените разходи в съответствие с прилаганите от нея ставки, при условие че може да се извърши възстановяване на разходите в съответствие с тези ставки, че подлежащите на възстановяване разходи не надвишават определен от Административната комисия праг, и че наетото или самостоятелно заетото лице, или пенсионерът, са съгласни с прилагането на тази разпоредба. Във всеки случай, размерът на възстановената сума не надвишава размера на действително извършените разходи.

5. Ако законодателството на държавата на пребиваване не предвижда ставки за възстановяване на разходи, компетентната институция може да възстановява разходи при условията, определени в параграф 4, без да е необходимо съгласието на заинтересованото лице.”

Национално право

12. Постановление № 33651/Е. 1089 на министъра на труда от 2 юни 1956 г. за определяне на Правилника за болничните грижи на ИКА (FEK В' 126/3.7.1956), впоследствие изменян неколккратно (по-нататък „Правилникът на ИКА”), съдържа член 3а, който предвижда, *inter alia*, че ако е невъзможно болестта да бъде диагностицирана или осигуреното в ИКА лице да бъде лекувано в болница в Гърция, било то поради липса на лекари с необходимата специализация, било то поради липса на подходящи научни методи, ИКА поема пълните разходи за полученото по такъв начин диагностициране и лечение, направени от осигуреното лице в чужбина. Поемането по такъв начин на разходи за болнично лечение подлежи на система за предварително разрешение, което позволява на ИКА да провери, дали са изпълнени посочените по-горе условия.

13. По изключение, член 3а, параграф 4, буква ж) от Правилника на ИКА обаче предвижда:

„В крайно изключителни случаи, директорът на компетентния регионален клон може, след получаване на становището на компетентния лекарски комитет, да разреши болнично лечение, което вече е извършено в чужбина, при условие че предварителното разрешение е било невъзможно, било то понеже болестта се е проявила внезапно по време на временен престой на осигуреното лице в чужбина, било то понеже то е трябвало да бъде прехвърлено там неотложно за избягване на реална опасност за неговото здраве. В тези случаи апелативният лекарски комитет дава своето становище на основата на наличната информация както за всяко болнично или друго лечение в Гърция, така и за болничното или друго лечение, което се извършва в чужбина.”

Спорът по главното производство и преюдициалните въпроси

14. Г-н Ioannidis пребивава в Гърция и получава там пенсия за старост от ИКА. По време на престой в Германия той е приет в клиниката на Техническия университет в Мюнхен от 26 ноември до 2 декември 1996 г. и, *inter alia*, е подложен на катетъризация със сърдечен катетър. От медицинските свидетелства, издадени във

връзка с това, е видно, че той е приет в болницата по спешност поради периодично появяваща се болка в гърдите, свързана с ангина пекторис.

15. На 6 декември 1996 г. г-н Ioannidis иска здравната каса на предприятието Karstadt, установено в Essen (Германия) (по-нататък „германска здравна каса”), като институция по мястото на престой, да заплати от името на ИКА разходите за неговото болнично лечение.

16. Тогава германската здравна каса изпраща на ИКА формуляр Е 107, за да получи от последната, в качеството Ж на компетентна институция, издаването на формуляр Е 112 или, в противен случай, да потвърди невъзможността за издаване на този формуляр.

17. Въпреки че знае, че на г-н Ioannidis е издаден формуляр Е 111, валиден за периода 16 ноември - 31 декември 1996 г., от компетентния местен клон на ИКА на 15 ноември 1996 г., ИКА иска становището на апелативния лекарски комитет (по-нататък „АЛК”) относно това, дали е целесъобразно последващо разрешаване на неговото болнично лечение.

18. АЛК дава отрицателно становище на основание на това, че болестта, от която страда г-н Ioannidis, не се е проявила внезапно по време на неговия престой в Германия, което да обоснове незабавното приемане в болница, и че той е можел да получи подходящо лечение в Гърция. По-специално, АЛК отбелязва, че болестта на г-н Ioannidis е хронична, което е видно от множеството прегледи през юни 1996 г., че влошаването на неговото здраве не е внезапно, тъй като коронарната ангиография, която му е извършена в Гърция на 11 ноември 1996 г. показва същите резултати като ангиографията, която му е извършена, докато той е в болница в Германия, и, на последно място, че този болничен престой е планиран предварително.

19. Като преценява, че условията, предвидени в член 3а, параграф 4, буква ж) от Правилника на ИКА, не са изпълнени, ИКА взема решение на 18 април 1997 г. да не дава последващо разрешение за лечението, предоставено на г-н Ioannidis. От друга страна, ИКА връща формуляра Е 107 обратно на германската здравна каса, като посочва, че в случая не може да издаде формуляр Е 112.

20. Г-н Ioannidis подава жалба срещу отказа за разрешение до компетентния административен комитет на ИКА. Той посочва, *inter alia*, че целта на неговия престой в Германия е посещение на неговия син, който живее там с майка си.

21. Като преценява, че болестта на г-н Ioannidis действително се е проявила внезапно по време на неговия престой, и че приемането му в болница е било необходимо за избягване на реална опасност за неговия живот, комитетът решава на 14 юли 1997 г., че въпросното предоставено лечение следва да бъде разрешено по силата на член 3а, параграф 4, буква ж) от Правилника на ИКА, и че следователно ИКА следва да възстанови разходите.

22. ИКА завежда иск пред Diikitiko Protodikio Thessalonikis за отмяна на това решение, като се аргументира, че в случая не са изпълнени изискванията, предвидени в тази разпоредба.

23. При тези обстоятелства *Diikitiko Protodikio Thessalonikis* решава да спре производството и да отправи до Съда следните преюдициални въпроси:

1. Дали член 3а, параграф 4, буква ж) от Правилника за болничните грижи на ИКА, във версията, която е в сила по времето на болничното лечение на ответника, доколкото той предвижда като допълнително изискване, преди ИКА да може в крайно изключителни случаи – а именно, когато конкретна болест на пенсионер на ИКА, който иска възстановяване на разходите, се проявява внезапно, докато той е временно в чужбина, или когато той е прехвърлен там по спешност за избягване на реална опасност за неговото здраве – да възстанови разходите за лечението, което вече е извършено в болница в чужбина, че директорът на компетентния регионален клон на ИКА трябва да издаде съответното разрешение след получаване на становището на Апелативния лекарски комитет на ИКА, е в съответствие с разпоредбите на членове 31 и 36 от Регламент № 1408/71 на Съвета и членове 31 и 93 от Регламент № 574/72 на Съвета, тъй като дори и да се приеме, че по принцип тези разпоредби предоставят на държавите-членки свобода на действие – по отношение на обезщетенията, включително обезщетенията за болест в натура, за пенсионери, които имат временен престой на територията на държава-членка, различна от тази, в която те пребивават, които обезщетения трябва също така да включват предоставянето на болнично лечение – да приемат разпоредби, които въвеждат като допълнително условие за възстановяване на разходите, свързани с обезщетенията, разрешение, макар и последващо, на тези разходи, във всеки случай не е напълно ясно и несъмнено, дали те освен това позволяват на държавите-членки да приемат разпоредби, въвеждащи като задължително условие за издаването на такова разрешение изпълнението на изисквания като тези, предвидени в упомената по-горе разпоредба от въпросната разпоредба от правилника на ИКА, т.е. изисквания, които са свързани с неотложна необходимост от предоставяне на болнично лечение?

2. Въз основа на това, че услугите, които се състоят в предоставяне на грижи в болниците, представляват услуги по смисъла на член 60 от Договора за ЕО, дали упомената по-горе разпоредба от Правилника на ИКА, дори и да се приеме, че в посочения вече обхват тя не противоречи на упоменатите разпоредби на регламентите на Съвета, съответства на членове 59 и 60 от Договора за ЕО?

3. Ако въпрос 2 получи отрицателен отговор, дали правилото, предвидено с тази разпоредба от Правилника на ИКА, е обосновано от съображения за общественото здраве, свързани с предоставянето на балансирано болнично обслужване, достъпно за всеки пребиваващ в Гърция и дали то по такъв начин попада в изключенията по член 56 от Договора?

4. Въз основа на това, че правото на обезщетения за болест в натура, а оттам и на иск за възстановяване на разходите, свързани с тях, представлява собственост по смисъла на протокола към Европейската конвенция за защита правата на човека и основните свободи, подписан в Париж на 20 март 1952 г., дали упомената по-горе разпоредба от Правилника на ИКА – дори и да се приеме, че в посочения вече обхват тя не противоречи на упоменатите по-горе разпоредби на регламентите на Съвета и на Договора за ЕО, или, ако това не е така, е обоснована в съответствие с изложените по-горе въпроси – е в съответствие с член 1, параграф 1 от протокола?

5. Ако въпрос 4 получи отрицателен отговор, дали правилото, предвидено в упомената по-горе разпоредба от Правилника на ИКА, е оправдано от съображения за обществен интерес, които са свързани с опазването на финансовата стабилност на системата за социално осигуряване и дали следователно тя попада в изключенията по член 1, параграф 2 от този протокол?

По първия въпрос

24. С първия си въпрос препращащата юрисдикция по същество пита, дали членове 31 и 36 от Регламент № 1408/71 и членове 31 и 93 от Регламент № 574/72 забраняват национална регламентация, по силата на която възстановяването от институцията по мястото на пребиваване на болнично лечение на пенсионер, получено от него по време на престой в друга държава-членка, подлежи на последващо разрешаване, доколкото предварителното разрешаване, което обикновено се изисква от националната регламентация е невъзможно, тъй като въпросната болест се е проявила внезапно по време на този престой, което налага незабавното предоставяне на лечението.

Относно релевантността на въпроса

25. ИКА и няколко правителства, представили становища пред Съда, изразяват съмнения относно приложимостта на член 31 към фактически обстоятелства, като тези по главното производство. ИКА и гръцкото правителство предполагат, по-специално, че г-н Ioannidis отива в Германия с намерението да получи лечение, което му е предоставено там, така че фактите, според тях, следва да бъдат разглеждани в светлината на член 22, параграф 1, буква в) от Регламент № 1408/71, а не член 31.

26. По този въпрос Съдът действително постановява, че член 22, параграф 1, буква в) от Регламент № 1408/71 регулира правото на обезщетения в натура за пенсионери, пребиваващи в държава-членка, които искат от компетентната институция разрешение да отидат на територията на друга държава-членка за получаване там на лечение, което е подходящо за тяхното състояние, докато член 31 от този регламент регулира правото на тази категория осигурени лица на обезщетения в натура, когато тези обезщетения се наложат по време на престой в държава-членка, различна от държавата, в която те пребивават (вж. Решение от 31 май 1979 г. по дело Pierik, 182/78, Recueil, стр. 1977, точки 6 и 8).

27. Независимо от това, следва да бъде припомнено, че в производство по член 234 ЕО, което се основава на ясно разделение на функциите между националните съдилища и Съда на Европейските общности, всяка оценка на фактите по делото е въпрос от компетенциите на националния съд (вж., *inter alia*, Решение от 15 ноември 1979 г. по дело Denkavit Futtermittel, 36/79, Recueil, стр. 3439, точка 12, и Решение от 16 юли 1998 г. по дело Dumon и Froment, C-235/95, Recueil, стр. I-4531, точка 25). Също така, единствено националният съд, пред който виси спорът и който трябва да поеме отговорността за последващото съдебно решение, е компетентен да прецени в светлината на конкретните обстоятелства по делото както необходимостта от преюдициално решение, което да му позволи той да издаде решение, така и релевантността на въпросите, които той отнася до Съда. Следователно когато въпроси, отправени от националния съд, са свързани с тълкуване на правото на Общността, Съдът на Европейските общности по принцип е длъжен да даде решение

(вж., *inter alia*, Решение от 15 декември 1995 г. по дело *Bosman*, C-415/93, Recueil, стр. I-4921, точка 59).

28. Следователно единствено препращащата юрисдикция е компетентна да установи дали действително лечението, получено от г-н Ioannidis в Германия, е планирано от него и дали неговият престой е планиран с медицинска цел, в който случай биха се приложили единствено разпоредбите на член 22, параграф 1, буква в) и параграф 2 от Регламент № 1408/71, както е посочено в точка 26 по-горе, а не член 31 от този регламент.

29. В настоящия случай обаче не е видно, че препращащата юрисдикция преценява, че болничното лечение, разглеждано по главното производство, е планирано предварително от г-н Ioannidis, и че неговият престой в Германия е планиран с медицинска цел. Обратно на това, тази юрисдикция изрично се позовава в изложението на фактите, на съществуването на медицински свидетелства, които гласят, че г-н Ioannidis е приет в болница по спешност поради повтарящи се болки в гърдите в резултат на ангина пекторис. При тези обстоятелства, допустимостта на първия въпрос, доколкото той е свързан с тълкуване на член 31 от Регламент № 1408/71, не буди съмнение и не е необходимо той да бъде преформулиран по начин, който препраща към член 22, параграф 1, буква в) от Регламент № 1408/71.

Относно обхвата на член 31 от Регламент № 1408/71

30. За да се отговори на преюдициалния въпрос, първо трябва да бъде определен обхватът на член 31 от Регламент № 1408/71.

31. Следва да бъде отбелязано, първо, че за разлика от член 22, параграф 1, буква а) от Регламент № 1408/71, който предоставя право на обезщетения в натура на наети или самостоятелно заети лица, чието състояние налага неотложни обезщетения в натура по време на престой на територията на друга държава-членка, член 31 от този регламент, който определя подобно право за пенсионери и членовете на техните семейства по време на техния престой в държава-членка, различна от тази, в която те пребивават, не съдържа съответстваща разпоредба по отношение на състоянието на здравето на съответните лица.

32. Второ, макар и Съдът действително да постановява, че дори и да не извършват професионална или търговска дейност, пенсионерите попадат в обхвата на разпоредбите на Регламент № 1408/71 за работниците по силата на принадлежността си към схема за социално осигуряване, той посочва, че това е така само в случаите, когато не са предвидени особени разпоредби по отношение на тях (Решение по дело *Pierik*, посочено по-горе, точка 4).

33. Като отбелязва, че в това отношение Регламент № 1408/71 определя в членове 27 – 33 особени разпоредби, които се прилагат изключително към пенсионери, Съдът посочва, че тези разпоредби регулират, в член 31, правото на тези осигурени лица на обезщетения в натура, когато тези обезщетения се наложат по време на престой в държава-членка, различна от държавата, в която те пребивават (Решение по дело *Pierik*, посочено по-горе, точки 5 и 6).

34. При тези обстоятелства, обратно на предложенията на правителствата на редица държави-членки, не може да се твърди, нито че пенсионери по време на престоя им в държава-членка, различна от тяхната държава по пребиваване, попадат в обхвата на член 22, параграф 1, буква а) от Регламент № 1408/71, нито че разпоредбите на този член следва да доведат до тълкуването на член 31 от този регламент.

35. В действителност, както белгийското и финландското правителство, така и Комисията са посочили, тълкуване, което се състои в хармонизация на системата, установена с посочените по-горе две разпоредби, би пренебрегнало както разликите във формулировката в параграф 31, посочен по-горе, така и факта, че законодателят на Общността е сметнал за необходимо да приеме особена разпоредба за категорията осигурени лица, която се състои от пенсионери и членовете на техните семейства.

36. По същите съображения, обратно на твърденията на ирландското и нидерландското правителство, не може да се счита, че член 22а от Регламент № 1408/71 има за последица подчиняването на пенсионерите на системата, предвидена в член 22, параграф 1, буква а) от този регламент. Освен това, такова тълкуване не се подкрепя нито от формулировката на член 22а, който, както гласи заглавието му, определя „особени правила за някои категории лица”, нито, както отбелязва финландското правителство, в преамбюла на Регламент (ЕО) № 3095/95 на Съвета от 22 декември 1995 г. за изменение на Регламент (ЕИО) № 1408/71, Регламент № 574/72, Регламент (ЕИО) № 1247/92 за изменение на (ЕИО) №1408/71 и Регламент (ЕИО) № 1945/93 за изменение на Регламент (ЕИО) № 1247/92 (ОВ 1995 г., L 335, стр. 1), с който член 22а е добавен към Регламент № 1408/71.

37. Аргументът на ирландското и нидерландското правителство, че само прилагането по аналогия на член 22, параграф 1, буква а) от Регламент № 1408/71 може да гарантира необходимото равенство на осигурените лица, също така не може да бъде приет.

38. Както посочват гръцкото правителство, в своето писмено становище, и генералният адвокат, в точка 32 от своето заключение, фактът, че законодателят на Общността не е пожелал да моделира системата, приложима към неработещите пенсионери, на основата на системата, приложима към наетите и самостоятелно заетите лица, може да бъде обяснен с желанието да се насърчи ефективна мобилност на тази категория осигурени лица, като се отчетат някои характеристики, които ги типизират, като например потенциално по-голямата уязвимост и зависимост с оглед на здравето и повишена свобода от задължения, която позволява по-чести посещения в други държави-членки.

39. Следователно системата, установена с член 31 от Регламент № 1408/71, трябва да бъде разграничена от тази, предвидена в член 22, параграф 1, буква а) от този регламент.

40. По-специално, член 31 от Регламент № 1408/71 не може да бъде тълкуван в смисъл, че ползването на обезщетения в натура, които той гарантира, е запазено само за пенсионери, чието състояние налага неотложни обезщетения по време на престой в друга държава-членка, т.е. то не може да бъде ограничено единствено до лечение, което от медицинска гледна точка е преценено за необходимо да бъде извършено неотложно (Решение от 2 май 1996 г. по дело Paletta, C-206/94, Recueil, стр. I-2357,

точка 20) и поради което то не може да бъде отложено до завръщането на осигуреното лице в неговата държава по пребиваване.

41. Тази разпоредба също така не може да бъде тълкувана в смисъл, че тези обезщетения са ограничени само до случаите, когато предоставеното лечение се е наложило в резултат на внезапно заболяване. По-специално, обстоятелството, че лечението, наложено от развитието на състоянието на здравето на осигуреното лице по време на неговия временен престой в друга държава-членка, може да бъде свързано със съществуваща преди това патология, за която то знае, като например хронична болест, не е достатъчно, за да го възпрепятства да се ползва от обезщетението по силата на разпоредбите на член 31 от Регламент № 1408/71.

42. Освен това, следва да бъде отбелязано, че, за разлика например от член 22, параграф 1, буква в) от Регламент № 1408/71, член 31 от този регламент не предвижда система от разрешения по отношение на предоставянето на обезщетенията в натура, които той гарантира на пенсионерите и членовете на техните семейства по време на престоя им в държава-членка, различна от държавата, в която те пребивават.

43. От изложеното по-горе следва, че е недопустимо държава-членка да подчини предоставянето на обезщетенията в натура, гарантирани от член 31 от Регламент № 1408/71, на пенсионери по време на престоя им в държава-членка, различна от държавата, в която те пребивават, било то на каквато и да е разрешителна процедура, било то на изискването болестта, която налага въпросното лечение, да се е проявила внезапно по време на този престой и това да е наложило неотложно лечение.

Относно практическото прилагане на член 31 от Регламент № 1408/71

44. Както е видно от формулировката на първия преюдициален въпрос, препращащата юрисдикция не е сигурна, на следващо място, по отношение на обхвата на член 31 от Регламент № 574/72, разпоредба, свързана с прилагането на член 31 от Регламент № 1408/71.

45. Като се вземат предвид обстоятелствата по главното производство, следва да бъде отбелязано, че тази разпоредба, предвижда, *inter alia*, че за да получи обезщетение в натура по член 31 от Регламент № 1408/71, пенсионерът трябва да подаде до институцията по мястото на престой заверено заявление от институцията по мястото на пребиваване, която удостоверява, че то има право на тези обезщетения. Разпоредбата обаче гласи, че ако съответното лице не подаде заверено заявление, институцията по мястото на престой трябва сама да го получи от институцията по мястото на пребиваване.

46. В настоящия случай, от препращащото определение е видно, че такова удостоверение, а именно, формуляр Е 111, е издадено на г-н Ioannidis преди заминаването му за Германия.

47. От друга страна, както отбелязва ирландското правителство, препращащото определение не уточнява дали формулярът е бил представен пред германската здравна каса. Независимо от това, възможният пропуск за непосредствено подаване на формуляра не може да има определящи последици. В такъв случай институцията

по мястото на престой трябва да провери, дали въпросното лице не разполага с такъв формуляр и, ако то не разполага с него, да поиска от компетентната институция да го издаде, както това е предвидено в член 31 от Регламент № 574/72.

48. В главното производство обаче германската здравна каса иска от ИКА да изпрати формуляр Е 112, т.е. удостоверението, използвано в случай на искане за разрешение да се отиде до територията на друга държава-членка за получаване там на лечение, в съответствие с член 22, параграф 1, буква в) от Регламент № 1408/71.

49. Това трябва да се счита за равносходно на отказ за прилагане на член 31 от Регламент № 1408/71, независимо от това дали формуляр Е 111 е предоставен непосредствено от съответното лице. Ако институцията по мястото на пребиваване поиска представянето на формуляр Е 112, вместо да се задоволи с представения от осигуреното лице формуляр Е 111, или поиска този формуляр от институцията по мястото на пребиваване, това неизбежно предполага, че обезщетенията в натура не следва да бъдат предоставяни на осигуреното лице на основание на член 31 от Регламент № 1408/71.

50. За целите на предоставяне на отговор на въпроса за препращащата юрисдикция, следва да бъде посочено, че изправена пред такъв отказ и пред такова искане от страна на институцията по мястото на престой, компетентната институция по мястото на пребиваване, която преди това е издала на осигуреното лице формуляр Е 111, няма право просто да предположи, както изглежда е направил ИКА в случая по главното производство, че необходимите условия за прилагането на член 31 от Регламент № 1408/71 не са налице.

51. На институциите по мястото на престой и мястото на пребиваване съвместно е възложена задачата за прилагането на членове 31 и 36 от Регламент № 1408/71 и на членове 31 и 93 от Регламент № 574/72, и те трябва, в съответствие с член 10 ЕО и член 84 от Регламент № 1408/71, да си сътрудничат с цел гарантиране правилното прилагане на тези разпоредби, а следователно и на това, правата, предоставени на пенсионерите и членовете на техните семейства по силата на член 31 от Регламент № 1408/71 с оглед улесняване свободното движение на тези осигурени лица, да бъдат спазени напълно (вж., в този смисъл, Решение от 24 октомври 1996 г. по дело *Picard*, C-335/95, *Recueil*, стр. I-5625, точка 18, и Решение от 10 февруари 2000 г. по дело *FTS*, C-202/97, *Recueil*, стр. I-883, точки 51 и 56).

52. Следователно когато институцията по мястото на пребиваване получи от институцията по мястото на престой искане за издаване на формуляр Е 112, въпреки че тя преди това е издала на осигуреното лице формуляр Е 111, тя трябва да провери, като при необходимост поиска от институцията по мястото на престой цялата съществена информация за това, дали очевидният отказ за предоставяне на обезщетения в натура по член 31 от 1408/71 е основателен. Ако институцията по мястото на пребиваване е убедена, че член 31, а следователно и член 36 от № 1408/71 и член 93 от Регламент № 574/72 относно възстановяването между институциите следва действително да бъдат приложени, тя трябва да уведоми за това институцията по мястото на престой. След това последната е длъжна да прецени наново, дали нейната позиция е основателна, и при необходимост да я измени.

Относно финансирането на лечение, покрито от член 31 от Регламент № 1408/71

53. Като се вземе предвид предметът на главното производство, което е свързано с възможно задължение за възстановяване на разходи за болничното лечение на въпросното лице в държава-членка, различна от неговата държава по пребиваване, националният съд не е сигурен, на последно място, както е видно от първия му въпрос, по отношение на обхвата на член 36 от Регламент № 1408/71 и на член 93 от Регламент № 574/72.

54. Следва да бъде припомнено, че съгласно член 36 от Регламент № 1408/71, обезщетенията в натура, предоставяни от институцията на една държава-членка от името на институцията на друга държава-членка, подлежат на пълно възстановяване в съответствие с процедурата, предвидена в Регламент № 574/72, или при представянето на доказателство за действителния размер на разходите, или на основата на еднократни плащания, освен ако съответните държави-членки или компетентните институции на тези държави не са предвидили други методи на възстановяване или не са направили отказ от възстановяването на разходи между институциите под тяхна юрисдикция.

55. За прилагането на посочената по-горе разпоредба, член 93 от Регламент № 574/72 предвижда, *inter alia*, че обезщетенията в натура, предоставяни от институцията по мястото на престой по член 31 от Регламент № 1408/71, се възстановяват от институцията по мястото на пребиваване на съответните лица, и че по принцип се възстановява действителният размер на тези обезщетения, съгласно данните в счетоводните сметки на институцията по мястото на престой. Ако в счетоводните сметки не е посочен този размер и съответните държави-членки или техните компетентни органи не са се договорили за друг начин на оценка, възстановяването се извършва на основата на плащане на еднократна сума, чийто размер се определя от Административната комисия на Европейските общности за социално осигуряване на работниците мигранти.

56. Това са нормално приложимите разпоредби в случай на получаване от пенсионер на обезщетение в натура на основание на член 31 от Регламент № 1408/71.

57. В делото по главното производство, обаче, както е отбелязано в точки 48 и 49 по-горе, германската здравна каса отказва да предостави на г-н Ioannidis такива обезщетения в натура, така че може да бъде предположено, макар това да не следва изрично от препращащото определение, че г-н Ioannidis вероятно лично е понесъл разходите за предоставеното лечение, чието възстановяване до този момент му е отказано от ИКА.

58. Действително член 34 от Регламент № 574/72 гласи, че при невъзможност за спазване на формалностите, предвидени в член 31 от този регламент по време на престоя на територията на държава-членка, където е предоставено лечението, съответното лице има право да поиска от институцията по неговото място на пребиваване да възстанови направените разходи в границите, определени с тази разпоредба.

59. Независимо от това, трябва да бъде прието, както правилно отбелязват гръцкото правителство в своето писменото му становище и генералният адвокат в точка 53 от своето заключение, че отказът на институцията по мястото на престой да приложи

член 31 от Регламент № 1408/71 и искането за представяне на формуляр Е 112 не могат да бъдат приравнени на неизпълнение на формалностите, предвидени в член 31 от Регламент № 574/72.

60. Независимо от това, както е видно от точки 50 – 52 по-горе, при наличието на такъв отказ и на такова искане, компетентната институция по мястото на пребиваване, която преди това е издала на осигуреното си лице формуляр Е 111, трябва да съдейства за улесняването на правилното прилагане на член 31 от Регламент № 1408/71.

61. Съответно, когато изглежда, че институцията по мястото на престой погрешно отказва да изпълни тази разпоредба, а институцията по мястото на пребиваване при уведомяването за такъв отказ, отказва съдействие, както е длъжна да направи, за улесняването на правилното прилагане на тази разпоредба, последната институция носи отговорност, без да се засяга евентуалната отговорност на институцията по мястото на престой, за пряко възстановяване на осигуреното лице на разходите по лечението, които то е трябвало да направи, така че да му се гарантира равнище на финансиране, равностойно на това, с което то би се ползвало, ако разпоредбите на този член са били спазени (вж., по аналогия, Решение от 12 юли 2001 г. по дело Vanbraekel и др., С-368/98, Recueil, стр. I-5363, точка 34).

62. Освен това, тъй като това възстановяване се извършва в случай на обезщетения в натура, които член 31 от Регламент № 1408/71 гарантира на пенсионерите, държава-членка не може да подчини възстановяването на условие за каквато и да е разрешителна процедура или на изискването болестта, която е наложила въпросното лечение, да се е проявила внезапно по време на престоя в друга държава-членка и това да е наложило неотложното предоставяне на това лечение.

63. С оглед на изложеното, отговорът на първия преюдициален въпрос трябва да бъде, както следва:

Член 31 от Регламент № 1408/71 трябва да бъде тълкуван в смисъл, че ползването на обезщетенията в натура, гарантирани от тази разпоредба, на пенсионерите по време на техен престой в държава-членка, различна от тяхната държава на пребиваване, не подлежи на условието, че болестта, която налага въпросното лечение, се е проявила внезапно по време на такъв престой, което е наложило неотложното предоставяне на това лечение. Следователно тази разпоредба забранява на държава-членка да подчини това ползване на подобно условие.

Член 31 от Регламент № 1408/71 забранява на държава-членка да подчини ползването на обезщетенията в натура, гарантирани от тази разпоредба, на каквато и да е разрешителна процедура.

Предоставянето и финансирането на обезщетенията в натура по член 31 от Регламент № 1408/71 трябва нормално да се извършват в съответствие с разпоредбите на този член във връзка с член 36 от този регламент и членове 31 и 93 от Регламент № 574/72.

Когато изглежда, че институцията по мястото на престой погрешно отказва да предостави обезщетенията в натура по член 31 от Регламент № 1408/71, а

институцията по мястото на пребиваване отказва съдействие, както е длъжна да направи, за улесняването на правилното прилагане на тази разпоредба, последната институция носи отговорност, без да се засяга евентуалната отговорност на институцията по мястото на престой, да възстанови пряко на осигуреното лице разходите по лечението, които то е трябвало да направи, така че да му се гарантира равнище на финансиране, равностойно на това, с което то би се ползвало, ако разпоредбите на този член са били спазени.

В последния случай, членове 31 и 36 от Регламент № 1408/71 и членове 31 и 93 от Регламент № 574/72 забраняват на националното законодателство да подчини такова възстановяване на последващо разрешение, което се предоставя, само когато е доказано, че болестта, която налага въпросното лечение, се е проявила внезапно по време на престоя, което е наложило неотложното предоставяне на лечението.

По втория, третия, четвъртия и петия преюдициален въпрос

64. От формулировката на втория, третия, четвъртия и петия преюдициален въпрос е видно, че те се задават, само ако отговорът на първия въпрос е, че членове 31 и 36 от Регламент № 1408/71 и членове 31 и 93 от Регламент № 574/72 не забраняват прилагането на законодателство като това, разглеждано по главното производство. С оглед са дадения отговор на първия въпрос, не е необходимо тези въпроси да бъдат разглеждани.

По съдебните разноски

65. Разходите, направени от гръцкото, белгийското, испанското, ирландското, нидерландското, австрийското, финландското правителство и правителството на Обединеното кралство, както и от Комисията на Европейските общности, които представят становища пред Съда, не подлежат на възстановяване. С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящето дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред препрещашата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски.

По изложените съображения,

Съдът,

като се произнася по въпросите, поставени от Diikitiko Protodikio Thessalonikis с Определение от 30 януари 2000 г., реши:

1. Член 31 от Регламент (ЕИО) № 1408/71 на Съвета от 14 юни 1971 г. за прилагането на схеми за социално осигуряване на заети лица и членове на техните семейства, които се движат в рамките на Общността, изменен и допълнен с Регламент (ЕИО) № 2001/83 на Съвета от 2 юни 1983 г., изменен с Регламент (ЕО) № 3096/95 на Съвета от 22 декември 1995 г., трябва да бъде тълкуван в смисъл, че ползването на обезщетенията в натура, гарантирани от тази разпоредба, на пенсионерите по време на техен престой в държава-членка, различна от тяхната държава на пребиваване, не подлежи на условието, че болестта, която налага въпросното лечение, се е проявила внезапно по време на такъв престой, което е наложило неотложното предоставяне на това лечение.

Следователно тази разпоредба забранява на държава-членка да подчини това ползване на подобно условие.

2. Член 31 от Регламент (ЕИО) № 1408/71, изменен и допълнен с Регламент (ЕИО) № 2001/83, изменен с Регламент (ЕО) № 3096/95, забранява на държава-членка да подчини ползването на обезщетенията в натура, гарантирани от тази разпоредба, на каквато и за е разрешителна процедура.

3. Предоставянето и финансирането на обезщетенията в натура по член 31 от Регламент (ЕИО) № 1408/71, изменен и допълнен с Регламент (ЕИО) № 2001/83, изменен с Регламент (ЕО) № 3096/95, трябва нормално да се извършват в съответствие с разпоредбите на този член във връзка с член 36 от този регламент и членове 31 и 93 от Регламент (ЕИО) № 574/72 на Съвета от 21 март 1972 г. за определяне на реда за прилагане на Регламент (ЕИО) № 1408/71 за прилагането на схеми за социално осигуряване на заети лица и техните семейства, които се движат в рамките на Общността, изменен и допълнен с Регламент № 2001/83, изменен с Регламент № 3096/95.

4. Когато изглежда, че институцията по мястото на престой погрешно отказва да предостави обезщетенията в натура по член 31 от Регламент (ЕИО) № 1408/71, изменен и допълнен с Регламент (ЕИО) № 2001/83, изменен с Регламент (ЕО) № 3096/95, а институцията по мястото на пребиваване отказва съдействие, както е длъжна да направи, за улесняването на правилното прилагане на тази разпоредба, последната институция носи отговорност, без да се засяга евентуалната отговорност на институцията по мястото на престой, да възстанови пряко на осигуреното лице разходите по лечението, които то е трябвало да направи, така че да му се гарантира равнище на финансиране, равностойно на това, с което то би се ползвало, ако разпоредбите на този член са били спазени.

5. В последния случай, членове 31 и 36 от Регламент (ЕИО) № 1408/71, изменен и допълнен с Регламент (ЕИО) № 2001/83, изменен с Регламент (ЕО) № 3096/95, и членове 31 и 93 от Регламент № 574/72, изменен и допълнен с Регламент (ЕИО) № 2001/83, изменен с Регламент (ЕО) № 3096/95, забраняват на националното законодателство да подчини такова възстановяване на последващо разрешение, което се предоставя, само когато е доказано, че болестта, която налага въпросното лечение, се е проявила внезапно по време на престоя, което е наложило неотложното предоставяне на лечението.

Подписи

Произнесено в открито съдебно заседание в Люксембург на 25 февруари 2003 година.

Подписи